

FOAIE LITERARĂ

Pentru redacție responsabilă :

LUCREȚIA RUDOW-SUCIU.

Apare o dată pe săptămână (Duminica).

PREȚIUL:

Pe un an 4 fl.

Pe jumătate de an 2 fl.

Pe un pëtrar de an 1 fl.

Pentru România și
străinătate 14 fre.

Editor și proprietar:

Dr. W. RUDOW.

Logodnica contelui Stuart.

— Povestire din viața Românilor bihoreni. —

De L. Rudow-Suciu.

(Urmare).

Ea se opri și el urmă : „Cea mai mare e Cati, fata primarului, cealaltă lângă dînsa e Sofia, fata fibirăului. Cele două cari urmează sunt baronesele S., cele două din urmă contesele B.“

„Dacă credeți că contesele se vor îndestuli cu societatea mea . . .“ era răspunsul modest al Betei.

„O, cum Vă puteți îndoi de așa ceva, doamna mea !“ exclamă locotenentul punându-și mâna pe inimă. „O cunoștință atât de interesantă ! Domnișoarele ard de curiozitate să cunoască o femeie care e atât de frumoasă încât s'a răpit“.

Beta se roși de tot ; Stuart care, deși nu mai era lângă ea, tot se afla în depărtare de abia 20—30 pași, îi aruncă vorbitorului nesocotit o privire de muștrare, ceea ce-l îndemnă să meargă în calea fetelor, precum făceau și alții. După ce le puseseră tălpișele,*) veniră cu toți spre Beta și ea care observă bine privirile sfic-oase și admirătoare ale fetelor, văzu că locotenentul spusese adevărul. Totuș erau destul de bine crescute pentru a se feri după prezentare de orî ce alusiune referitoare la modul cum ea ajunsese la S. Țiind samă de oficeri, ele vorbeau ca și tinerii mai numai nemțește și nu mai slăbiau cu „dna consilieră comunală“. La început Beta roși de câte orî auzi titlul, dar în curênd se îndătină cu el.

După ce fetele mulțumiră Betei că ea li-o făcuse cu puțință, să iasă și ele din grădina lor pe ghița deschisă, contesele își șoptiră câteva cuvinte, la ce cea

mai în vîrstă începu : „Ne-am certat deja ori dl Tachi își va serba numirea sa de consilier comunal cu un banchet sau cu un bal, unul zice una, altul alta. Nu v'ar părea nemodestă o întrebare în această privință ?“

Beta răspuse : „Asta încă n'o știu, poate, nici soțul meu. Dacă doriți s'o știți, poftiți la noi, dacă aveți timp, cred că bărbatul meu ve va face după plac“.

„O, asta ar fi prea bine !“ strigară toate. „Noi avem timp totdeauna“.

„Bine, veniți deci, mă rog, după prânz, căci după două oare soțul meu iar se duce în prăvălia cea nouă“.

„Așadar vom veni cevaș înainte de două oare ; mulțumim frumos pentru bunătatea dv“ răspuse contesa.

„La revedere deci, acum mă veți scusa“ ; zise Beta, privind la ceasornic. „E aproape de amiază și trebuie să mă duc“.

Ea dete mâna fetelor și se depărtă. Stuart și uniți dintre camarazi lui plecară cu dînsa, dar el se ținu cu câțiva pași mai înapoi. —

După prânz sosiră fetele, și după ce consilierul nou-nouț se lăsase rugat cîtva timp, mai ales prin Cati care era o fată frumușică și bine desvoltată, el le promise balul dorit.

Când Beta eșise pentru a aduce ceva pentru oaspeți, el zise, clipind din ochi cu viclenie : „Dar aș dori să pun o condiție !“

„Care ?“ întrebă Cati. „E împlinită din capul locului, dacă stă în puterea noastră“.

El răspuse scoțênd niște bilete : „De sigur stă în puterea dv. Mă rog, luați câte un bilet, scrieți-vă numele,

*) N'ar fi mai bun acest cuvênt românesc decît francezul patină ?

și a cărei bilet îl voi trage, pe aceea am s'o sărut. Negustorul nu dă nimic pentru nimic. Sunteți învoite?"

„Da, da!” strigă Cati, bătând în palme, luă țerusa din mâna lui Tachi și-și scrise numele. Sofia par'că trebuia să se gândească cum o chiamă, celealalte înapojară biletele lor goale. Fiindcă domnișoara Cati singură le oferă lui Tachi, nu era o minune dacă el trase biletul cu numele ei, la ce ea fără multă făsoleală împlini condiția pusă, cu cuvintele: „Ein Küsschen in Ehren darf niemand wehren“.*)

După ce Beta se întoarsă, ea văzu spre mirarea ei că Tachi, în contra datinilor sale, rămânea timp prea îndelungat; ea întrebă: „Nu te vei duce azi la prăvălie?”

„Apoi va trebui să mă duc”, răspuse el neputându-și suprima nemulțumirea, sărută mâna nu numai conteselor și baroneselor, ci și domnișoarei Cati și plecă.

Și la bal care de altminteri era cât se poate de splendid, el jucă de mai multe ori cu Cati, dar și cu altele, precum și Beta jucă mult. Mai mulți oficiali nu-i dădeau pace până ce ea nu jucase de trei ori cu ei, și astfel nu era bătător la ochi că ea l-împărtași și pe Stuart de favorul acesta.

De altminteri amândoi se ținură de cuvânt; nici nu încercară măcar să se întâlnească între patru ochi; ei se văzură numai în societate sau pe ghiață, și apoi stăteau față în față atât de nepăsători, ca și cum ar fi întâia dată. Numai dacă cineva i-ar fi observat neconștient, i-ar fi văzut din când în când schimbând priviri mai intime, dar pentru așa ceva n'avea nici timp nici poftă.

În pause între jocuri sau la asemenea ocazii ce-i drept, ședeau adese-ori lângă olaltă, dar când Tachi care observase aceasta, se apropia odată fără veste, el se depărta îndată cu totul liniștit, căci Stuart avea în mână o carte românească și Beta îi explica ceea ce nu le înțelesese. Că la o astfel de dascăliță făcea progrese bune, nu era de mirat, și Beta n'avea mai mare bucurie decât să vorbească cu el în dulcea ei limbă, la ce de altfel abia avea prilej.

Aceste cunoștințe îi erau lui Stuart de mare folos și în slujba sa, căci acum el putea vorbi cu ficiorii români, dintre cari numai foarte puțini știau altă limbă decât a lor; îi putea sfătui și mîngăia când se plîngeau de dorul de acasă, le putea citi scrisorile rare, din când în când le scria chiar singur câteva șire. Aici el avea prilej de a cunoaște mai de aproape viața sufletească adese ori atât de bogată a ficiorilor și culegea cu sîrguință doinele în cari se exprimă.

În schimb cu acestea ei făceau tot ce puteau de dragul lui, îi aduceau fel de fel de rarități: plante, pietre, păsări, insecte, de cari unele specii se află numai în peșterile Bihorului, pe atunci încă cu totul necunoscute

lumiî mari. Din cari avea mai multe exemplare, le trimitea altora, ceea ce-i aduse multă recunoștință din partea învățaților.

Între aceste rarități aranjate frumos, umplute cu paie sau păstrate în spirit, el trăia cu totul mulțumit. Sărbătorile sale erau dese conveniri cu Beta. Relațiunea între amândoi era atât de curată încât nici limba cea mai rea nu cuteza să birfească în contra lor, mai ales fiindcă legăturile sale cu curtea din Viena erau destul de cunoscute și oamenii știau tot atât de bine că el, cu toată amabilitatea sa, în unele lucruri nu înțelegea nici o glumă.

10. Tachi.

Îarna era gr.a din cale afară încât lupii coborîndu-se din munți se făceau tot mai îndrăzneți și făceau multă pagubă la S. și și mai departe. După ce omorîră și câțiva drumeți, se pusă la cale o vânătoare mare, adunându-se miî de țeranî și sute de vânători. Că Stuart și chiar Tachi, care pân' atunci abia avusă timp pentru vînat, nu puteau lipsi, se înțelegea de sine.

Să uciseră și câteva duzine dintre dihaniile grozave, și când vânătorii din S. se întorceau în sâniile lor, ei primiră invitarea lui Tachi, deși era aproape de miază-noapte. El deschise ușa și merse înainte pentru a aprinde lumină, căci totul era întunecos. După ce oaspeții intrară în chilie, el merse la nevastă-sa și ceialalți îl auziră șoptind, apoi strigând: „Acuma grăbește și dă-ne de mîncare!”

„Doar' trebuie să mă 'mbrac măcar”, răspuse Beta sfîșos.

Stuart care tocmai depusese mantua, se îmbracă luându-și căciula.

„Oare vrei să te duci?” îl întrebă un camarad.

„Să înțelege, căci între astfel de împrejurări nu mi-să pare cu puțință să rămînem”, răspuse el cu voace destul de tare.

Camarazii săi șoptiră câteva cuvinte, apoi se gătiră de drum și urmară.

Când deschisă ușa, Tachi grăbi spre ei și zise: „Dar domnilor, nu cumva vroiți să plecați?”

Stuart însă răspuse politicos și hotărît: Ni-să părea de sine înțeles că dna încă nu s'ar fi culcat. Vîzînd că ne-am înșelat ne pare rău că nu putem afla potrivit să mai rămînem. La alt timp bucuros vom primi invitarea dv, pentru astăzi noapte bună!”

Cu aceste cuvinte el se întoarsă și eși, camarazii săi, toți Germani, urmară. Și dintre ceialalți mai mulți păreau plecați să se scoale, vîzînd însă, că mai marii lor, primarul și semenii lui, nu se urniră din loc, nu cutezară.

Tachi se plecase numai, după aparență liniștit, deși abia-și putea stăpîni mânia. Apoi îndată se repezi la Beta, și strigă înfuriat: „Acuma vei veni sau ba?”

*) Un sărut în cinste nu e oprit.

(Va urmă).

BLĂSTĂM.

(Teaca)

Bată-te bată bădiță,
 Bătă-te a mea mânuță
 Care te-ai culcat pe ea
 Și-amu zici că nu-i așa;
 Și te bată, bată bade,
 Perinuță dela spate
 Care te-ai culcat ast' noapte
 Și-amu zici că nu se poate:
 Și te bată bată bade,
 Două stele d'ingă lună
 Și dreptatea mea cea bună;
 Și te bată bată bade
 Cele două zile grele
 Care-i Sămbăta ntre ele.
 Bade bădișorul meu
 Cu-atâta nu te-oi lăsa
 Ci mai mult te-oi blăstăma:
 Nu mi-te rebde pământul
 Și se mi-te măie vîntul
 Bade într' un vîrf de munte,
 Lumea la tin' să-se uite,
 Să se uite ori și cine:
 Din blăstăm nu ajungi bine;
 Să se uite-ai tei părinți
 C'am blăstămat și s'a prins;
 Să se uite-a ta maicuță,
 Că-i blăstăm dela drăguță,
 Nu-i blăstăm dela măicuță.
 Cu-atâta nu te-oi lăsa
 Ci mai mult te-oi blăstăma;
 Să te nșori de noauă ori
 Si se ai noauă ficiori
 Mai nșori o copiliță
 Să te poarte pe uliță.
 Să vii și l'a mea portiță
 Ca te-oi milui și eu
 Ca m'ai lasăt tu în rēu,
 Cu-o cojiță de mălai
 Uscată, de nouă ai,
 C'o coaje de pită-uscata
 De când a fost maica fată.

Culese de

Sida.

Câte-va cuvinte despre etymologicum magnum și despre etimologia română.

(F i n e.)

Aiū după Hasden „sufix nominal care lărgeste calitatea. Deci putregaiū, mucegaiū, ceva de tot putred, muced; vātraiū (vātraliū) șcl lângă vātrar, mai ales feminin: Lunaie, Brezaie, epitete desmierdătoare ale vacii. Înșfirșit bătaie, măruntaie șcl.“

Aiū ar fi deci latinul alis, dar aceasta nu lărgeste nimic ci înseamnă numai originea sau posesiunea: vicinalis a vecinului. În fond e una cu -ari(u)s, dar de aceea toțuș, nu e de lipsă să fie vātraiū latinul vatralis, ci poate să fie foarte bine vatarius, căci și r se moaie dacă-i urmează i: ceū ceriū ș. a. Cum să fie vātraiū o lărgire a vetrii, asta a uitat dl Hasdeu să ni-o spună; noi vom rămânea așadar pe lângă esplicația cea veche: un lucru al cărui loc e vatra sau lângă vatră.

Tot atât de puțin se potrivește terminațiunea „ali(u)s“ la alte cuvinte, ba la băcsaiū (copil scurt și gros, turtă de mălaiū de acelaș fel) aiū înseamnă chiar contrarul lărgirii. Căci tulpina băc înseamnă gros, așadar e evident că noțiunea de „scurt“, adecă mic trebuie să se afle în terminațiunea ai, deci ea e diminutivă, micșorătoare. Și fiindcă există terminațiunile micșorătoare uī: săcui, și iū: albiu, a treiā „ai“ s'a născut din ele prin schimbarea vocalei (Ablaut), precum iș și uș din aș. De aici și mândraie, brezaie și alte nume de vite, căci nume desmierdătoare, precum le numește singur dl Hasdeu, sunt după originea lor toate diminutive, nu augmentative. Lunaie din contra nu poate avea aceeaș terminațiune, căci înseamnă „născută Luni“ e deci latinul lunaria cu r muțat.

Remâne deci „alia“ numai în cuvinte ca bătaie, dar nici aici nu e augmentativ (lărgitor), ci colectiv, arătând o mulțime, precum arată limbile înrudite: canalia, haită de cāni șcl. După modelul acestor plurale s'au format înșfirșit singularele putregai, mai mult: o mulțime de putreziciune, decât: ceva de tot putred, asemenea mucegai.

Bălegoci înseamnă după Hasdeu murdar, dar numai ca poreclă, din baligă și sufisul diminutiv și pejorativ oci, scăzut din aci.

Dar sufisul aci nu e diminutiv și pe cât știu eu, nici oci, ci aceasta înseamnă originea precum în nume de vite: murgoci născut în amurg. Asemenea bălegoci e cel din baligar.

Berbant nu pare a fi alta de cât ital. brigante, mai ales fiindcă și mamele italiene își desmeardă copilașii cu: micul meu brigante, dulcele meu brigante!

Bucur. Cuvântul acesta nefiind nici slav, nici unguresc, nici grecesc, nici turcesc, mai departe fiind comun tuturor Românilor, trebuie să fie latin. Bucca, it. bocca, sp. boca, franc. bouche, s'a aflat vre-odată și în limba română, precum dovedesc bucată, a îmbuca. Bucură ar fi deci „guriță“, cf. ramură din ram. O gură mică însă este ceva drăgălaș, înveselitor; din contra, o gură mare e urită. De aceea Nemții din Maul (fleonca) au făcut: maulen (a fi posomorit). Tot în acelaș fel din bucură, sau guriță zimbătoare, Românii au făcut bucur (mē), zimbesc, sunt vesel, căci tocmai gura e una din părțile cele mai caracteristice a feții.

Caier din sl. kodelja sau chiar din koder (buclă) e greu fiindcă d nu se leapădă. Latin galerum înseamnă un fel de clop, dar și boboc de flori, deci ceva

rătund la capătul unui lucru lung. Tot așa se află și cațerul pe furca precum pălăria pe capul omului și mugurul la capătul crenguței. Galer s'a făcut garer, înteiul r a căzut prin disimulațiune (fiindcă mai urmă altul); iar C și G la început au fost una și aceeași la Latini, precum dovedesc formele lor încă astăzi.

Cerșese s'a format din cers (cf. mers) în loc de cerut. Este deci o formă intensivă ca nisuesc, v. mai jos.

Covată e format din turcescul cova (de unde coafă) precum surată din soră. Deci nu Românii au împrumutat-o de la Turci, ci vice-versa.

Creț poate e curvus și terminațiunea eț.

Desmerd, lat. de-ex-merdo, literalmente curățesc de „merda”, precum desbrac, desmaț, ș. a. Trebuie să se mire omul că nimeni nu s'a gândit la această derivațiune atât de palpabilă. Aceeași dezvoltare a noțiunii o aflăm în engl. fair, frumos, din fegen, curăți, mătura a nemț. sauber, propr. curat, de acolo și: frumușel, drăgălaș. Cât de aproape e noțiunea de desmerda de cea: a curăți, asta se vede la dobitoace, la cari sunt cu totul nedespărțite, căci dacă mamele-și ling puil, o fac tot-d'a-una pentru a-i curăți și totodată pentru a i desmerda.

Fulg nu de la fulctus, ci de la floccus.

Iș în cuvinte ca costiș nu e alta decât lat. issim în vicissim unul altuia care se adaogă la vic(e, schimb) precum iș la coasta. Trebuie să se mire omul că această etimologie atât de evidentă încă nime n'a amintit-o. *Lăturiș* (lat. later-issim) e deci la început adverb: la lături, apoi ce-i la lături, lăturiș(ă), adiectiv, însfîrșit substantiv: lăturișul.

Leagăn sună atât de latinește, etimologiile propuse sunt atât de neîndestulitoare încât s'a format poate din leg (ligo) ca leșin din las (laro). Leagănul ar fi fost deci la început numai o cărpă, în care țerancele-și înfășură copii și astăzi când îi duc la câmp. Acolo adese ori îi anină la vr'o creangă, de frica șerpilor-deci dacă e puțin vânt, leagănul în sensul de acum e gata.

Lighioae nu vine de la grec. alogon, ci de la legeona, care e latinul legio, adică o legiune de draci. Evang. Luca. 8 vs. 30.

Nisuiese e formă intensivă dela nitor nixus sum, precum făptuiesc dela facio factum.

Măgar pare a veni de la onager, grec. onagros.

Medimna, grecește asemenea.

Mesal, podoabă de cap pentru Maria, Odobescu scr. 1, 419; missale lat.?

Mișe nu mi pare alta de cât lat. misceo, care a trecut la conjugațiunea 1, precum multe alte verbe.

Năcas după Mangiuca de la gnechisia sau ricadia. Mai bine de la ne-casus, tradus după nemțescul Unfall, care noțiune pare cea primitivă. Totuși va fi lucrul cel mai sigur a rămânea pe lângă etim. slavă.

Șubred pare a însemna din capul locului suptire zis despre glas, adecă dela sibilo-șufer. Deci sibilidus șibirid, șibred, șubred: însfîrșit sensul s'a lărgit: suptire, slab peste tot.

Po(d)gheaz. Acest cuvânt fie amintit, fiindcă Cihac fără vre-o probă îl identifică cu bagage. În Cronice (spre p. vol. 3, 6; 2, 403) înseamnă invasie, este deci polonul podiazd de aceeași semnificațiune, de aceea pradă. Deci nu e romanic, ci slav.

Răbda nu pare alta decât lat. re-ob-dere, lit. a se da în contra cuiva, ung. ellenszegülni, sich entgegenstemmen, de unde noțiunea de acum s'a născut prin slăbire.

Scapăr poate s'a schimbat din káprázni. Poate însă s'a format după analogia lui flacăr cu care e înrudit după sens. Dacă stergem terminațiunea ăr, rămâne scap. Piatra (amnarul) scapă scînteii, de unde poate s'a zis că scînteile scapără, apoi și alte lucruri scilicet.

Sinec se află pe cât știu eu numai în descântece: O sinecat, o mânecat. Nicî sensul nu-l știe nimeni esact, eu cred că înseamnă: a pleca sau a se găta sară. Adecă pre cum mânec din mâne, tot astfel s'a format serec din seară și aflându-se totdeauna lângă olaltă, cel din urmă s'a acomodat în formă celui dintei.

Vaiet e lat. vagito, deci nu Românii au formato din vai, ci deja Romani.

Rudow.

L a V a t r ă .

Dece apun revistele noastre literare atât de ingrabă ?

Iată o întrebare asupra căreia e bine să discutăm și avem motive de-a o discuta temeinic, căci într' adevăr trista împrejurare dovedită prin apunerea alor nu mai puțin de 5 ori 6 foi literare în interval de 4 ani presintă un simptom ce și în inimile celea mai însuflețite pentru literatură varsă neîncredere și îngrijiri.

Care să fie cauza? Dl E. Hodoș, — la al căru îndemn, — un ziler în arena literară fiind și eu — scriu acestea rânduri, cu priceperea și claritatea-i obișnuită pune tema în discuție schițându-o în liniamente generale destul de limpede și neted și până la un punct e motivat căci într' adevăr „nu tot în afară, ci mai ales în însa-și calitatea publicațiunii găsim cauza adevărată a unei morți timpuri la ori care lucrare care n'a știut să se afirme.”

A crede însă că redactorii din câți au fost și mai sunt încă nu au știut arangea materialul în revistele lor așa cum s'ar fi cerut e un motiv riscat, — ar arangia ei, poezie ori nuvelă, drama ori clișeu, dar de unde dragă Doamne! de unde?

Care va să zică, când redactorii se căesc de lipsa de entusiasm și zel al publicului, precum și publicul la rândul său când se căește de lipsa unei bucăți inimoase, de-un vers dulce, au dreptate amândoi. Uitați-vă mă rog, aci vă presint două icoane din cari se resfrânge destul de evident halul în care de-o parte sunt puși redactorii foilor noastre, de-altă parte apatia, ce stârnește în public lipsa de entusiasm pentru reviste, — și pusă odată chestia așa, eu asemeni numai câteva reflecții generale voi face la această temă.

Nu mă voi cobori în noianul filosofării de bălcui, căci mă tem că Dl Haralamb G. Lecca maistrul „desgrădinarilor” de munți îmi va „desgrădina” și a mea teorie, iar criticul-prisnel Aegea adulmecător de gură dulce va spune dșoarei E. că eu am un magazin de spirit mai enorm decât Șloim arendașul, până când Dl E. Hodoș va întreba, și aci că unde stă scris că Petrea dela Cluș se dea lecții cui-va, ne având el nici puterea nici chemarea și nici verva de a ști să descurce probleme de-o actualitate atât de momentosă. Și poate va avea dreptate . . .

În anii din urmă un redactor îmi scrie. „Stem rău Dle! . . . și nu doar' diņ indiferentismul publicului vine

rêul, eu nu mă căesc, am atâția abonenți că nepretențios redigând foaia aș fi asigurat; nu am însă material. Poesia ce-mi sosește e rece și neinsuflătoare, prosa e sarbedă și lipsită de tot de calitățile entusiastice, iar traducerile sunt miserabile. Și când mă gândesc ce ar fi de făcut, mă cuprind de un disgust, soarta sororei de eri îmi bate și mie la ușă. M'am adresat la Coșbuc, Vlăhuță, Constanța Hodoș, Art. Stavri, Teleor etc, nici macăr mi-au răspuns. Lucrați Domnia Voastră!...“*)

Bine-i... Dar cum naiba să lucri tu, tu care nu ai o scoală literară vastă, tu care poate deși ai puțin talent dar hărnicia gândurilor nu te slujește la nimic, tu care în urmă n'ai avut în viața ta la mână o revistă de dai Doamne, din care să-ți faci cel puțin o idee asupra mersului literar, n'ai fost lămurit de nimeni, nici când, cu un fel ușor și măduos de gândire, bine... dar om serios fiind, recunoscând însuși aceste împrejurări, doar' vei afla că ușor ai compromite literatura română și în loc de elogiuri batjocură și ai stârni — cum se te ardă dorul de scris?... Acum dragii mei ascultați alt redactor.

Acesta e omul chibzuirilor, răspunde la jalbe de acest soi și repunde obiectiv de și restrâns:

„Și tu te plângi de public? Dar ce ai făcut ca să-l cucerești? Nu te supăra. Întrebarea asta poate fi pusă tuturor scriitorilor noștri... — Aștept să mă emoționezi, aștept să mă farmeci și să învingi răceala și neîncrederea mea“. — ar avea dreptul să-ți spună publicul! Am auzit pe Căragiale de multe ori zicând: Dejeabă, n'ai pentru cine scrie, n'ai cititori. Nu-i vorbă că și publicul și-o fi zicând la rîndul său: Dejeabă, n'ai ce să citești, n'ai scriitori. Și o fi având și el puțină dreptate. În pletoarea asta de traduceri „originale“ cari se aruncă de pe graterile mașinilor tipografice și se vântură pe sub ochii noștri, trebuie să recunoaștem că e o imensă și covârșitoare majoritate de săcătuiri. E lesne să ne indignăm și să facem fraze frumoase pe subiectul nepăsării publicului nostru, dar să nu uităm că publicul acesta prea a fost păcălit, prea demulte ori sa fript cu cioarba fără bucățele a nenumăraților noștri pescuitori de glorie și renume“...

Așa grăește cel pus a cunoaște miezul adevărului, Dl Vlahuță distinsul nostru poet în revista sa ce o redigase la București, și rândurile acestea clare esplică mult, sunt bune de studiat. Cum zisei la început, vedem dar au cuvânt să să căiască amândoaue părțile. Redactorii și susținătorii de reviste pre lângă ori ce jertfă și bunăvoință, până când trândăvia ori angagemântul scriitorilor noștri față de „alții“ mai stă, nu vor putea asigura o trănicioare revistelor noastre, Mai socotiți apoi că special noi cești zilnic năcăjiti de luptele pătimase politice nu avem nici răgazul nici liniștea de-a ne ridica din negura eternelor grigi pentru ziua de mâne, și veți înțelege mă rog, că stagnare în ale literaturii la noi e esplicabilă.

Trebuie un apel călduros la cei chemați, iar pe urmă, celor mititei le trebuie o strădanie titanică să-i ajungă, numai așa să-va rumpe doar indiferența ce există azi între public și reviste. Frații noștri ni-au intins de-atâtea ori mâna în luptele politice, de ce nu ni-ar întinde-o azi, când cu literatura stăm atât de rău? Noi

*) În cestia asta am să fac și eu o dare de samă. On public cititor în care voi expune sincer de tot eperiențele ce mi le-am câștigat în interval de 3 luni — un sfert de an — ca redactor.

L. R. S.

suntem niște zileri strădalnici și am rumpe îngrabă cu epigonismul ori sfătoșia dacă ziceți așa, numai călea ni-o arate! Nu uite, îi rog, cei chemați — de cari durere puțină putem găsi între noi, ci preste Carpați — că frați fiindu-ne deobligați ne sunt, — asta-i morala creștinească — a se jertfi chiar pentru noi, a ne picura din spiritul lor abundant, chiar cu risicul de-a pune pe-un moment în opreliște literatura lor, ori barem în parte a-ne inviora cu cântecele lor.

La congresul din Constanța (România) ținut în anii trecuți, un student care bine știa ce probleme îmboldește, spusă în plinul congres că românii transilvăneni nu au o literatură proprie a lor, și până când un popor nu se știe afirma îndeajuns pe terenul literar, n'are nici puterea nici razemul autoritativ pentru o luptă politică cu șanse de învingere. Făcu, pare-mi-să, apelul pe care eu azi îl repet.

Și ce s'a lucrat de-atunci? Câți au înțeles sentința? Pre noi ea ne-a pițigat binișor, iar frații de dincolo au trecut preste tot lucrul, cași cum ar fi fost vorba de-un ungur din Selagiū.

Deschidă-și inimele Domnii: Coșbuc, Vlahuță, Dela vrancea, Stavri, Constanța Hodoș, Olanescu, și ceialalți harnici și chemați, nu-și verse puterea talentului în hrisoave ce împăinginesc în bibliotecile academiei ori în librării! coboare-să între noi, picure din sufletul lor puterea agitării spre muncă în revistele noastre, înțelepască-ne, lumineze-ne și, atunci vor fi în adevăr mari...

Deschidă-și inimile toți cei ce știu și cred că popoarele numai atunci sunt mari când au îndeajuns hrana sufletească, nu infectată și suspectă ci aromatică ca floarea de cireș, dulce și învâpătoare, din care idealele se adapă vecinic ca curcubeul din mare...

Și trecând îngrabă la partea prosaică a ipotezei, avem cuvântul de a crede că acelea multe produse de o încontestabilă valoare literară cari se dau pe mâna editorilor — plătite altcum — pusă la dispoziția revistelor noastre ar mări enorm contingentul de cititori, ar pune pe editorii de foi în poziția de-a rebonifica oste-neala vrednicilor și poate încă înzecit mai bine decât prin rostul defacerii cu volumul. Dar cine nu va cunoaște valoarea morală a acestui fapt? Nu uitați Domnii că talentele se perfecționează în raport cu calitatea miezului social, cu posibilitatea de a veni în contact cât de des cu capacități recunoscute și puse sus, asemenea prin vrâstnicii lor, nu uitați ve rog că mare răspundere datoriiți posterității, că datorință aveți de a crea autori!

Iată, mi-să pare că veți fi ghicit și Dvoastră st. cititori că moartea atât de grabnică a revistelor noastre de unde vine. Vine de acolo, căci într' adevăr în timpul din urmă revistele noastre sunt slab înghejbate și asta e urmarea nepăsării scriitorilor noștri înzestrați cu talent, cari, neluând în considerare chemarea ce o au foile literare, tot ce produc le dau în vileag broșurat, nu arare ori cu un preț prea ridicat ba — de ce n'am fi sinceri? — sunt alții la cari talentul nu le lipsește dar le lipsește străduința. și răzamați pe numele câștigat la o ocașie norocoasă, sub eghida că e chemat și acasă în materie de literatură, nefiindu-le frică nici de conștiință nici de acea că munca lor o așteaptă criticul grav, serios și isteț, ne praseră și lucrări cari dacă nu ar fi presintate cu stampila-talent, ar fi clasate cel puțin la 70 grade sub nivelul mediocrității.

Și lipsa de critici imparțiali și serioși, cunoscători temeinici de împrejurări și țel, o resimte obștea întregă,

ba să resfrânge și asupra autorului. nu arare ori esperiând o intunecime ce se presintă în dîra splendoarei talentului lui într' un chip ce apare malițios, cași când lumina lunii se umbrește, și apoi din tot fenomenul ce respîndește fiorul groazei rămâi cu impresia legendară că or fi mâncat-o vârcolacii.

Da era un timp când era util să scrie mult, mult de tot, ori și cum, bine ori rău, numai să scrie, a urmat altul când asemenea se zicea să scrie mult, mult de tot ori și cum, numai să scrie. O droaie de poeți și prosatori, un lacom cărd de critici apar, e o învășală chaotică, îmbătătoare, și din totul, curat și vrednic de respect se ridică numai unul, numai sîngur un Alexandri, numai unul... Astăzi pare că o cristalizare s'ar naște dintr'o contragere nimerită a acestor acsiome: scrieți puțin, criticați puțin, dar cu toții citiți mult, mult.

Scurt, rezumez, părerea mea în chestie e: întâiu, un necondiționat sprijin spiritual din partea literaților nostri iscusți, o strădanie fie chiar și obositoare a tuturor celor ce au aplecare spre literatură; revista să aibă o permanentă rubrică în care să se facă darea de samă asupra produselor literare de preste săptămână, sinceră, ba necruțătoare, o critică măduoasă din care ne-am instrua atât de mulți.

Revista să fie scrisă într'o neaoșă românească, căci la drept vorbind cauza că ideile bune nu-și capătă forma lor mlădioasă e și nomenclatura asta de scrinturi limbistice. Ne-am îndătinat a folosi în literatură o mie și una de propsiții, torturătoare de nervi, pentru aceeaș cugetare, tot atâtea provincialisme.

Rubrica pentru ironisarea moravurilor sociale pre lângă păstrarea și cultivarea simțământului estetic încă e o condiție pentru a căștiga pre cititor și felul asta de scriere e bine să se prasere în toți articlii de actualitate, să nțelege, între marginile sale, făcând astfel bucata instructivă, și bună de petrecere tot odată.

Iată Prea St. Doamnă, ce calități țin eu folositoare pentru trăinicia unei reviste și cum cred eu a-să putea susține ea. Publicul trebuie entusiasm, agitat spre cugetare și idei generoase, întregi și sênătoase, sculptate fin, într'o formă originală, prosă mulcomă și dulce, o dosă bună de romanticism, studii critice, precise și convingătoare; versul în poezie masiv și sonor și pre lângă astea toate un preț micuț, iar publicul nostru va observa aurora, vă simți farmecul hrănitor de ideale, să va încălzi și el...

Petru Conda.

Cronica săptămîinei.

Dela noi.

† **Dr. George Popa.** Ni-se raportează din isvor demn de încredere, că referentul școlar al consistoriului din Arad, *Dr. George Popa*, în urma unei boale grele, pentru a cărei curare a mers la Viena, a repausat Luni seara. Dureroasa știre va produce de sigur cel mai jalnic resunet în toate inimile acelor cari au cunoscut ori au auzit de numele valorosului și eruditului bărbat al neamului și bisericeii noastre, și care ni a fost prieten

bun și nouă și unul între cei d'antâi care ne-a încurajat la scoaterea revistei noastre.

Vecinică să fie amentirea lui!

*

Pentru o biserică Dl protopop al *Bistriței*, Alex. Silași, apelează la preoții din giur și la ceilalți confrăți, să facă colecte în popor în favorul credincioșilor din *Lechința săsească*, spre a-și edifica biserică. Ajutoarele sînt a se adresa dlui protopop în Bistrița.

*

Doctor în canone. Vineri în 2 a c. la universitatea de Budapesta a fost promovat de doctor în dreptul canonic On. Laurian Luca, parochul din Comloșul-mare în diecesa Lugoșului.

*

Nou doctor român. La 2 iulie n. a fost promovat la universitatea din Budapesta dl candidat de avocat *Mihail Groșan* din Sasca-montană (Banat) la gradul de doctor iuris.

*

Nou doctor român. Dl *Alexandru Marta*, cand. de avocat în cancelaria dlui G. Lazar în Vinga, a fost promovat la universitatea din Pesta *doctor în drepturi*

*

Promoțiune. D. Nerva O. V. Moldovan †(din Blaș) Mercuri în 30 Iunie a fost promovat de doctor în medicina universală la universitatea din Cluș.

*

Advocat nou. Dl *dr. Aurel Lazar*, fiul dlui Teodor Lazar, avocat și fișc consistorial gr. or. din Oradea-Mare, a făcut la 25—30 iunie în Budapesta censură de avocat cu succes strălucit.

*

Tren—politic. E vorba de edificarea unei linii ferate, prin care Muntenegrul să vie în legătură directă cu Rusia fără a atinge monarchia austro-ungară. Linia pornește din Antivari, prin Cetinje, Niș, Cladovo și apoi prin Basarabia. Planul e gata și aprobat de principele *Nicola* al Muntenegrului.

*

Regele Siamului — în Ungaria. — Regele Siamului, în călătoria sa prin Europa s'a interesat în deosebi asupra pregătirii mâncărilor renumite. Așa de exemplu în Viena a vroit să știe cum se pregătesc „*Virșlii*” și „*Fleca de Viena*”, ear' în Budapesta a stat într'o zi după dejun până după 1 oră în bucătăria hotelului „Hungaria”, ca să vază cu ochii: cum pregătesc Unguroaicele papricaș-ul unguresc. De aici regele va călători la Petersburg.

Din România.

Prima farmacistă română. Femeile au început a căștigi și în România tot mai mult teren pe câmpul specialităților. De curînd d-șoara *Olimpia Vlahu*, licențiată în farmecie, a fost numită farmacistă la spitalul de

copii din București, în postul vacant. D-șoara Vlahu este prima farmacistă română.

*

Ce cărți românești pot să între în Basarabia. Dela luarea Basarabiei de Ruși, 1812, nu s'a permis nici-odată cetirea cărților, broșurilor sau ziarelor românești. Se mergea până acolo cu strășnicia, încât nu se permitea nici măcar intrarea mărfurilor împachetate în ziare vechi românești. Această strășnicie a încetat în parte. Se vor putea introduce de acum în Basarabia scrierile românești permise de censura ad-hoc înființată la Chișineu. Credem că nu se va permite deocamdată decât intrarea cărților cu subiect religios, și în special cărțile bisericești. E adevăr, în enorma majoritate a satelor, sătenii toți Romani. — Încep să neglijeze biserica din pricină că nu înțeleg o boabă din slujba rusească. Guvernul pravoslavnic al Rusiei e nevoit să introducă deci în Basarabia liturgia în limba română.

*

Monument eroilor. Duminecă după amiază s'a făcut la Ploești, recepțiunea monumentului ridicat prin subscripție publică în amintirea vitejilor din batalionul 2 de vânători morți la *Grivița*.

Monumentul este opera sculptorului George Vasilescu și se presintă foarte frumos. Va fi o adevărată podoabă a Ploestilor.

*

Catastrofa dela Galați. S'au prăbușit peste 700 case în regiunea inundată din stradele Cereș, Dogăriei, Piața Magaziilor, Banului, Moruzi, Șalupei, Nouă Grivița, Dacia, Vasile-Lupu. etc.

Spectacolul e îngrozitor.

De-asupra apei nu vezi plutind decât obiecte casnice, bucați de mobile sfărâmate, doniți, albi, cotețe de porumbei.

Apele la Bădălani, în apropiere de șoseaua ruptă de apele lacului, e fără exagerare 3—4 metri!

Din Bădălani în Brateș treci cu luntrea de-a dreptul peste calea ferată, șosea, felinarele liniei ferate, etc.

Pe casele mai rezistente, femei și bărbați stau cocoșați de pază ca jefuitorii să nu le fure lucrurile din podurile caselor.

Administrația a somat pe toți locuitorii să părăsească coperișurile spre a se evita nenorociri.

Unii improvisaseră pe coperișuri colibe unde stăteau cu femeile și copiii, ear' hrana 'și-o procurau cu plute făcute din câteva scânduri.

Bibliografie.

A apărut: **Poeme pentru copii** de N. Țincu. Un elegant volum de 120 pagini, conținând poeme dragălașe foarte morale, și cași, fără pericol, pot cădea în mâna ori cărui copil. Genul literar în care sunt scrise aceste poeme, ne face să le recomandăm, călduros, au-

torităților școlare, cu ocaziunea distribuirii premiilor la copii silitori. — Prețul unui volum este 1 leu. La o comandă mai mare, se acordă un rabat de 45 %.

„**Foaia pentru toți**“, nr. 26, cuprinde: Șese luni (un articol din privilegiu că foaia a împlinit 6 luni de existență) de Direcțiunea foii. — Grije de mamă (ilustrație). — Scriitorii și artiștii nostri (Th. D. Speranță). — Gethsemane (poesie de Carmen Sylva) trad. de P. Dulfu. — Bucuria de Bunica. — Trei mușchetari (fragment din scrisoarea introducere a lui Alex. Dumas fiul). — Zambilele și ghiocelul (poesie, de Mircea Dimitriade. — Conversație. — O scrisoare a lui Franklin. — Vrăjitorul alb (roman) de Emile Richebourg (urmare). — Gândiri. — Dreptate e? (poesie) de Th. M. Stoenescu. — Foarte important (anunț de premii pentru abonenții foii) — Legenda rândunicei de G. Crăciunescu. — Snoave. — Spicuirii. — Romanul unui călugăr de Jean Rameau (urmare). — Petreckeri și jocuri. — Concurs lunar. — Posta Red.

Nr 27. Foarte important. Odinioară, Delavrancea. Vanitas, R. D. Rosetti. Scriitorii și Artiștii nostri. Convorbiri săptămânale. Cât de lungă se fie ziua tot vine noaptea: dna Colomb. Jules Brun. Inceputul școalelor de agricultură. Marioara, C. Sylva. Vrăjitorul alb. Snoava. Gândiri, Spicuirii, Idila. Cheia. Romanul unui calgugăr. Igienă practică. Partea științifică.

Deslegarea ghiciturii din Nrul 10 e următoarea:

Luna trece rizătoare, Luna trece rizătoare
Pe a ei cărare.
Vintul leagănă 'n tăcere frunzele ușor;
Noaptea brună ne proteje, dă'mi o sărutare
Lungă de amor.
Doamnă jună și frumoasă, dulcea ta catare.
E ca stela ce suride fără nici un nor.
Ș'a ta șoaptă de iubire e ca suspinare
Intr' un cânt de dor;
Totul doar ne și din sinul nopții parfumate
Roua pică în călceea rosei amorate
De suave flori.
Lasă mă să sorb nectarul cupei de 'mbătare
A juneței, a iubirei până nu dispere
Luna printre zori

de: Mihail Z.

Bine au deslegat-o doamnele și domnișoarele: Luisa Oltean n. Bogdan din Szöcs, Lucreția Poruțiu n. Janza din Chernecea, Elena Horvath din Oradea-Mare, Georgina Bucșa din Sânger, Victoria, Elena și Emilia Doctor din Hașfaleu și Marioara Petruțiu din Șepreș.

Domnul: Simeon Leucuția din Chișlaca.

Premiul „Doruri și amoruri“ poezii de Alexandru Depașteanu (Partea I și a II) l'a câștigat dșoarele Victoria Elena și Emilia Doctor din Hașfaleu.

Posta redacției.

Dlul Pop. Ret. Am primit toate. Mulțumim și vă vom scrie.
Dlul E. B. Când i-am arătat șirele dv lui Rudow, el a zis

numai zimbînd: „Schöne Seelen finden sich“ (Suflete frumoase sînt întîlnesc). Că aţî dat a înţelege că el şi-ar fi însuşit poesia reginei Cărmene Sylva, apă-ută în traducere în nrul 137 a „Tribune“, la aşa ceva nici nu s'a gîndit, precum nici nu s'a întemplat. R. şi a scris poesia publicată în nrul 5 al revistei noastre deja cu ani mai nainte; cea de Carmen Sylva n'a cunoscut-o, asta o puteţi crede lui şi mie. R. nici lipsă n'are să „şi însuşască“ ceva dela nimeni. Are cu ce trăi în celea spirituale.

Aces ea le-am fost scris deja cînd ne sosi nrul 139 al Tribunei unde se zice ca poesia Bradul nu e tradus după C. Sylva, ci după Rudow. Acuma doar ne veţi crede.

Dlui P. S. Şimand. Am primit abonamentul pe anul întreg. Vă mulţămim!

Dlui I. F. în Csanálos. Abonamentul l-am primit; vă mulţămim! Nr 11 vi s'a espedat de nou.

Dşoarei A. A. în Sibiu. Abonamentul l-am primit, vă mulţămim dar nu ştim pentru care quartal: cel trecut sau acel care se începe cu Nr 13?

Revista se va trimite de acum la adresa Dvoastre şi nu Gr. M. aşai?

Dnei mele, Graz. Poesia cu I, va apare în alt număr; ne vom bucura de II cum şi de toate ce ne vine dela Dvoastre! Rëndurile din urmă le-am primit. Sărutăm mînuţele!

Dlui A. C. D. în Blaj, Am primit schiţa, vă mulţămim!

Dior Dr G. C. în B. T. P. în Bis. Albă. I. V. în. L. Am primit abonamentele, vă mulţămim!

Dnei A. M. în Curtici. Pentru care quartal s'a trimis abonamentul?

Cătră cetitorii nostri.

Cvartalul I a trecut. Ne rugăm respectuos de toţi abonenţii nostri cari ni-au oferit sprijinul material plătind abonamentul pentru cvartalul april maiu iuniu ac. să binevoacă a ne onora şi mai pe parte cu sprijinul dlor trimiţându-ne abonamentul şi pentru cvartalul al doilea, iar acei P. O. domni cari au primit revista pînă aci fără a ne solvi preţul de abonament, îi rugăm să binevoiască a ne sprijini achitînd preţul de abonament pentru revistă. Ne rugăm cu atît mai vîrtos căci dorind noi a publica numele O. doamne şi domni cari au binevoit a ne sprijini şi încuraja, plătind abonamentul — am vrea să dăm o listă completă a P. O. nostri cetitori.

Redacţia şi Administraţia.

G h i c i t u r a d e ş a h .

De Tarquiniu.

				ga	Co-*	daţi				
nă?	drept	ce-	fel,	ce	pe	te	mînt,	de-		
ia		ia-	pii!	fu-	ast-	ţi-l		de		
flu-	A-	ce	daţi	po-	de	pă-	par-	Să		
fulg	pa-	lu-	ste	lă-	ce-l	sa-	plim-	re!	un	şi
tur	e-	ră-	nă,	vînt!		niţi?	fi-	tur	sa	sboa-
pit	Un	o	aţi,	go-	sa-	De	să	be;	el	flu-
	bi-	bul	de	flă	uu.	mai	dă	e,	tul	
din		rum-	pa-	pa-	pe	vîn-		a-		
po-	lor	cuî	ţea-	su-	e!	ripî,	ce-î	Cât		
				De	câm-	ra-				

Terminul de deslegare 1 aug. n. Se va sorti o carte.

Ghiciturile dlui Tarquiniu fiind pînă acum toate corecte. şi fiind noi destul de ocupaţi n'am citit aceasta înainte de a se da la tipar. Numai la revisuire, cînd nu se mai poate schimba, vedem că doară căldura mare l-a zăpăcit şi pe dlui. Adec după şir. V. cadrat 5 urmează V, 7, apoi corect III, 7, apoi iarăş fals III 9 şi IV, 8. Cu prilejul acesta rog pe colaboratorii nostri să se facă astfel de ghicături cu toată esactitatea, căci altfel ne causează mai mult lucru decît folos.